

75

Sztab Generalny - Oddział I.

SZTAB GENERALNY W.P.----- Warszawa, d. 6 lutego 1919 r. -----

----- Oddział I -----

----- Nr. 4099/I. ----- P O U F N E -----

----- Do -----

----- Adjutantury Generalnej -----

Przesyła się sprawozdanie na Sejm o stanie organizacji Wojska Pol-
skiego. -----

1 załącznik. ----- z.r. /-/Iw/anowski/major -----

/7 str. i szkic/ -----

/konc/¹ /aa/² /4099/I/³ /a.a. Teka 27 /⁴ -----

/kom/ ⁵ /-/ Nie/niewski/⁶ -----

Sztab Generalny W.P. ----- Warszawa, dn. 6 lutego 1919. -----

----- Oddział I. ----- / Tajne /⁷ -----

STAN ORGANIZACJI ARMII POLSKIEJ.

Przystępując do przedstawienia prac organizacyjnych i
obecnego stanu Siły Zbrojnej Polskiej przedewszystkiem należy pod-
nieść te momenty związane z przeżywaną chwilą dziejową, które silnie
odbiły się na całokształt prac wojskowych. Momenty te były dwojakie
go charakteru : -----

A/ wewnętrzne i B/ zewnętrzne. -----

--- A/ Właściwa praca organizacyjna wojskowa zaczęła się z chwilą
--- opuszczenia ziem polskich przez obce siły zaborcze. Aż do
--- tego momentu prace wojskowe należy uważać, jako przygotowaw-
--- cze. Warunki polityczne złożyły się na to, że w tym okresie
--- przygotowawczym organizacja wojska mało postąpiła naprzód.
--- Nagłe, do pierwszej połowy listopada 1918 r. opuszczenie ziem
--- Królestwa Kongresowego /terenów okupacyjnych Jenerał-Guber-
--- nator. Warsz. im Lubelski/ oraz Galicji zmuszało przedewszyst-

--- kiem do natychmiastowego opanowania Kraju, przejęcia wszystkich
--- władz państwowych i wojskowych, stworzenia służby bezpieczeńst-
--- wa publicznego i silnego przeciwstawienia objawom grożącej
--- anarchji. W pierwszym więc okresie musiano rzucić wszystkie
--- posiadane kadry wojskowe do służby bezpieczeństwa, przystępu-
--- jąc do tworzenia jednocześnie lokalnych oddziałów. -----

--- Drugim momentem związanym z poprzednim była niepewna sytuacja
--- wewnętrzna w Kraju. Reemigracje z Rosji, rewolucja w Niemczech
--- i Austrii, brak żywności i drożyżna w kraju przyczyniały się
--- do powstawania w poszczególnych okolicach pewnych ruchów o
--- charakterze socjalnym, gdzie wojsko znowu musiało występować
--- jako organ bezpieczeństwa publicznego, ładu i porządku .-----

--- ----- Nie wdając się w rozstrząsania polityczne podkreśle-
--- nie tych paru momentów było koniecznem dla stwierdzenia, że
--- wewnętrzne warunki polityczne Kraju zmuszały w pierwszym ok-
--- resie do oderwania wszystkich istniejących nielicznych kadr
--- wojskowych od prac organizacyjnych do służby bezpieczeństwa.

--B/ --- Jeśli teraz przejdziemy do sytuacji zewnętrznej to wokół
--- ze wszystkich stron Polska jest otoczona przez nieprzyjaciół.

--- ----- Od strony północo-zachodniej /częściowo/ i północo-
--- -wschodniej - Niemcy i wschodnie korpusy niemieckie powracające
--- z Ukrainy i Litwy. Od strony wschodniej /dalej na południe/ -
--- bandy ukraińskie Petlury. -----

--- ----- W Galicji wschodniej - wojna polsko- ukraińska, wresz-
--- cie od strony południowo-zachodniej niebezpieczeństwo inwazji
--- czeskiej które, przemieniło się w wojnę polsko-czeską w końcu
--- stycznia 1919.-----

--- Wymagało to rzucenia wszelkich sił posiadanych na te fronty,
--- a na dwu z nich /ukraińskim i czeskim/ prowadzenia krwawych
--- wojen. -----

----- Nie mając innego wojska do dyspozycji wysyłać musiano wszelkie rozporządzalne siły ledwie słabo wyszkolone - często zupełnie niewyszkolonych rekrutów - na pomoc bohaterskim oddziałom, walczących w obronie ziemi ojczyściej. Odbiło się to bardzo ujemnie na organizacji wojsk: łamało istniejące formacje wrywając jeszcze niegotowe jednostki bojowe; niszczyło i pa- czyło materiał żołnierski przez rzucanie w ciężkie warunki nie- wyszkolonego młodego rekruta; zmniejszało i tak nieliczny, a tak drogocenny materiał podoficerski i oficerski, w którym stra- ty są nieproporcjonalnie wysokie do ogólnych strat, a to z powo- du właśnie niewyszkolonego, surowego materiału żołnierskiego.

C/ ----- A teraz należy podnieść jeszcze trzeci najważniejszy moment : brak materiału wojennego i amunicji dla organizujące- go i prowadzącego wojnę wojska. -----

Zapasy pozostałe po okupantach starczyły na niewielką liczbę zaledwie żołnierzy.-----

Wymienione powody wpłynęły decydująco na organizację Armji Pol- skiej, która nie mogła odbywać się planowo i systematycznie, a zmuszały do :

--- a/ tworzenia szybko lokalnych oddziałów wojskowych na miej- scu ówiczonych / pułki okręgowe, baony garnizonowe, kompanje po- wiatowe/, -----

----- b/ bardzo pospiesznego, a więc niegruntownego wyszkolenia oddziałów wojskowych i wysyłania takowych na front,

---- c/ bardzo powolnego szkolenia pozostałych rekrutów w sku- tek braku wyekwipowania i uzbrojenia.-----

Kadry tworzącego się wojska stanowiły : -----

-- A. Legiony Polskie : -----

- a/ regularne oddziały wojskowe doskonale wyszkolone na wzór
--- niemiecki t. zw. " Polska Siła Zbrojna ", składające się :-----
--- Sztabu Dywizji / Inspekcja / -----
--- 3-ch pułk.piechoty -----
--- 2 szwadronów jazdy -----
--- 1 " taboru -----
--- 2 baterji artylerji -----
--- Szkoly Podchorążych -----
--- " Podoficerów -----
--- Zakładów pomocniczych, szpitali etc. -----
- b/ Dawni Legjoniści / oficerowie i żołnierze/, którzy podczas
--- -- przysięgi, lub też po rozwiązaniu Polskiego Korpusu Posiłko-
--- -- wego w Austrii / po przejściu brygady Karpackiej z gen. Hal-
--- -- lerem/ zostali włączeni do Armji austryjackiej. -----
- B/ Oficerowie i żołnierze rozwiązanych I, II, III korpusów wschod-
--- nich / w tem część Brygady Karpackiej gen. Hallera -legjoni-
--- stów/ -----
- C/ Zmobilizowane P.O.W. którego skład oficerów i podchorążych
--- pochodził w znacznej części z dawnych członków Związków
--- Strzeleckich i Legjonistów. -----
- D/ Polacy wojskowi armji zaborczych /rosyjskiej austryjackiej/
--- jednak tylko oficerowie, ponieważ materiał podoficerski, żoł-
--- nierski przeważnie z powodu znużenia wojną rozszedł się do
--- domu, nie chcąc służyć dalej w wojsku. -----
- Mając te kadry do dyspozycji, zarządzono werbunek ochotni-
czy i mobilizację P.O.W. w ten sposób, że podzielono obszar Królestwa
Kongresowego na 15 Okręgów Wojskowych, Galicji na 2 Okręgi Wojskowe,
razem 17 Okręgów Wojskowych należących do 5 Okręgów Generalnych :

Warszawa,

Łódź

Lublin

Kielce

Kraków

prócz tego obszar grupy operacyjnej generała Rozwadowskiego obejmują-
cy Galicję Wschodnią na wschód od rzeki Wisłoki.

Zasadniczy schemat organizacyjny w załączniku a

Okręgi Generalne wystawiają następujące pułki piechoty i
jazdy :

O. Gen. Warszawa: 1., 2., 3., 4., 5., 6., 7., 8., 9., pułk. piech. leg.,
21., 22., 32., 33., 36., pułk. piech.

3., 4., 5., 7., pułk. ułanów / tymczasowa dyslokacja/.

O. Gen. Łódź: 28., 29., 30., 31., pp. - 2.p.uł.

O. Gen. Kielce : 24., 25., 26., 27. pp. I.p. uł.

O. Gen. Lublin : 23., 34., 35., pp I.p. szw. 10 p.uł.

O. gen. Kraków : 10., 11. 12., 13., 14., 15., 16., 17., 18., 19., 20. pp

2.p. szw. 6. 8. 9. p.uł.

Po upływie 2 miesięcy to znaczy z końcem stycznia 1919 roku
osiągnięto następujący stan wojska Polskiego :

114 bataljonów piechoty

należących do 35 p.p. po 3 bataljony i 9 bataljonów oddzielnych.

48 szwadronów jazdy

z tej liczby 19 w stadium formacji

36 baterji artylerji

z tego na froncie

71 baonów, - 31 szwadronów - 35 baterji

30 baonów sformowanych zdolnych do służby garnizonowych 13 baonów

formowanych .

Organizacja artylerji jest skoncentrowana w Warszawie i Krakowie, gdzie okupanci pozostawili materjały i magazyny artyleryjskie. Wojska techniczne /saperzy, kolejowe, telegraficzne, lotnicze, samochodowe/ taborowe i pomocnicze są tworzone pod bezpośrednią zależnością Sztabu Generalnego i Ministerstwa Spr.Wojsk. Organizacja służby sanitarnej i gospodarczej spoczywa w Min.Spr.Wojsk. Oddziały posiadają broń pozostałą po okupantach a więc rozmaitych systemów, a mianowicie :

	<u>karabiny piechoty</u>	<u>kar.masz.</u>	<u>działa .</u>
austr. -----	40%	24%	95%
niemiec.-----	30%	60%	4%
rosyjsk.-----	20%	16%	1%
różnych.-----	10%	-	-

Stan wyekwipowania wojska jest bardzo marny i bez znacniejszego dopływu przeprowadzenia poboru i dalsza organizacja będzie niemożliwa.

Obecnie już jest znaczny % żołnierzy w oddziałach tylko częściowo wyekwipowanych. Wielkie braki dają się odczuwać wogóle we wszelkiego rodzaju materjałach wojennych. Ponieważ werbunek ochotniczy stopniowo się zmniejszał, a straty oddziałów walczących w chorych, rannych i zabitych wymagały niezwłocznego uzupełnienia przystąpiono do przeprowadzenia częściowego poboru jednego rocznika w Królestwie Kongresowem i całkowitego 4 roczników w Galicji. Pobór rozpoczął się w pierwszych dniach lutego i trwa.

Obecnie w opracowaniu są plany mobilizacyjne postawienia pełnych 12 dywizji piechoty z artylerją, 6 brygad jazdy, wraz z wszystkimi oddziałami pomocniczymi i zakładami. Wykonanie tego planu zależy jednak w zupełności od dostarczenia materjału wojennego.

6/2 1-1/Th Jullie 18

Sprow. C. C. C.

verte .

Stwierdzam zgodność odpisu z oryginałem

1/,2/,3/,5/,7/ dopisano ołówkiem, 4/ odcisk stempla Oddziału I Szt.Gen., 6/ Parafa płk. Nieniewskiego, 8/ parafa ppłk. Thu-
lliego.

Warszawa, dnia 13 listopada 1937 roku.

**A. o. Kierownika Archiwum
Wojskowego**

[Handwritten signature]

B. Waligóra
major

